

„A lakótelepek népe”

Mi történt a lakótelepeken
a 2022-es országgyűlési választáson?

A REPUBLIKON INTÉZET GYORSELEMZÉSE

2022. JÚLIUS

- A lakótelepen élő választók csoportja pártpreferencia szempontjából nem homogén. Lakótelep és lakótelep között jelentős különbségek figyelhetők meg a választói preferenciákban, lényegesen nagyobbak, mint a lakótelepek és a nem-lakótelepi budapesti területek között.
- 2022-ben az országos és budapesti trendekhez illeszkedve, a lakótelepeken is gyengültek az ellenzéki pártok és erősödött a Fidesz-KDNP 2018-hoz képest.
- A hiedelemmel ellentétben, miszerint az ellenzék elvesztette a lakótelepek szavazóit, az ellenzéki pártok 2018-ban, és kisebb mértékig 2022-ben is jobban teljesítettek lakótelepeken, mint egyéb budapesti területeken. Így tehát az ellenzéki pártok budapesti gyengülésért nem feltétlenül a lakótelepi szavazatok a felelősek.
- Ez azonban nem jelenti azt, hogy a lakótelepen nem nagyobb ütemben gyengültek az ellenzéki pártok, mint Budapesten általában. Az ellenzéki összefogás pártjai általánosan 1 százalékponttal többet veszítettek lakótelepen, mint a fővárosi kerületekben. A Fidesz-KDNP átlagosan 2 százalékponttal nagyobb erősödést ért el lakótelepen, mint kerületi szinten. Elmondhatjuk tehát, hogy a lakótelepek világa általánosan az ellenzék felé húz, viszont a Fidesz-KDNP térnyerése jelentősebb a lakótelepeken, mint Budapest egyéb részein. Az ellenzék és a Fidesz-KDNP között zárul az olló Budapesten, és ez a hatás minimálisan erősebb a lakótelepeken.

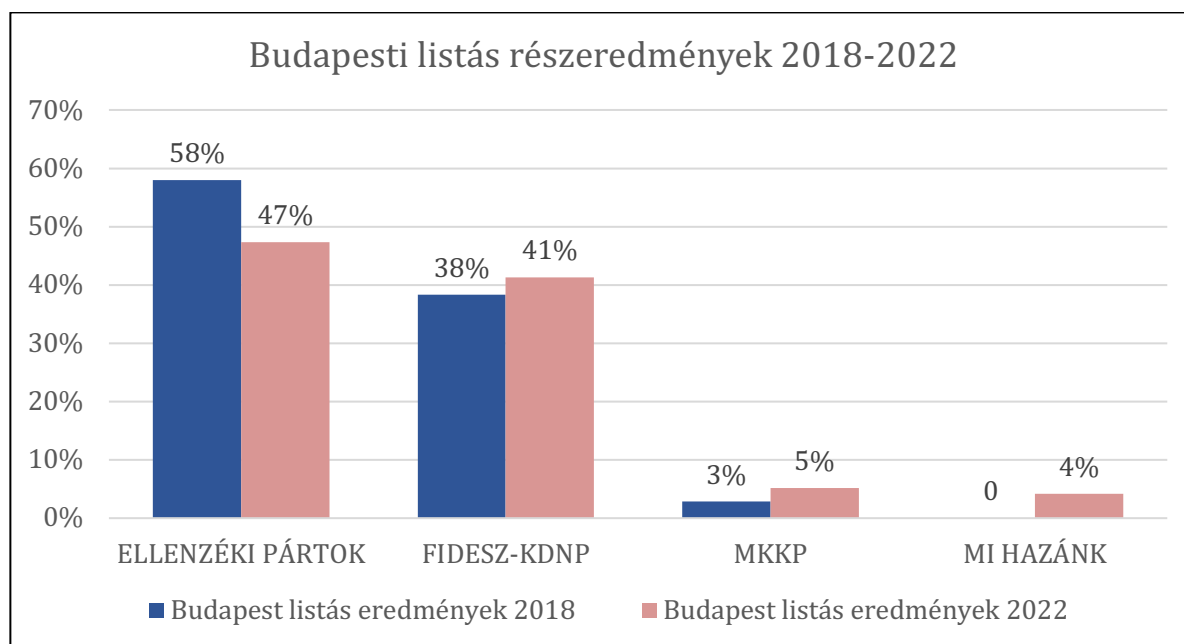

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

A Republikon működését 2018-22 között az Európai Unió „Europe for Citizens” programja támogatja.

BEVEZETÉS

A 2022-es országgyűlési választások eredménye sokakat hideg zuhanyként ért, miután a Fidesz-KDNP újabb kétharmados parlamenti többségre tett szert, a listás szavazatok 54 százalékának megszerzésével, és 87 egyéni mandátummal összesen 135 parlamenti képviselői hellyel, újra egy narancssárgára festett választási térképpel szembesültek a választók április harmadikán. Az ellenzék budapesti szereplését bizonyos szempontból sikerként, bizonyos szempontból pedig kudarcként értelmezhetjük, hiszen bár több EVK-ban nyert az ellenzék, mint 2018-ban, átlagosan mégis csökkent a támogatásuk, míg 2018-ban a szavazatok 58 százalékát szerezték meg, addig 2022-ben mindössze a 47 százalékot érték el a fővárosban

1. ábra: Budapesti listás részeredmények 2018-2022

Az ellenzéki pártok rossz szereplésének magyarázatára számtalan elmélet született; szó esett többek között a Jobbik-szavazók elvándorlásáról, a miniszterelnök-jelölt személyéről és a háború hatásáról is. A budapesti visszaesés okát több ellenzéki politikus is a lakótelepi szavazatok elvesztésében látta; felmerül itt példaként a Havanna, ami baloldali fellegvárból csataterré változott 2022-re. Hagyományosan a fővárosra és ezen belül a lakótelepekre ellenzéki, baloldali fellegváraként gondolunk, úgy tűnik azonban, a mostani ellenzék azt érzi, a lakótelepek kicsúsznak a kezeik közül.

Elemzésünkben a 2018-as és 2022-es budapesti választási eredményeket vizsgálva igyekszünk felmérni, hogyan alakultak az erőviszonyok 12 általunk kiválasztott budapesti lakótelepen, és a lakótelepeknek otthont adó kerületekben. Van-e lényeges eltérés a lakótelepen élők pártpreferenciájában; létezik-e a „panelvilág”, vagy az ellenzék gyengülése nem rugaszkodik el a budapesti tendenciáktól? Ahhoz, hogy ezt a kérdést megválaszoljuk, megvizsgáltuk az általunk kiválasztott lakótelepek listás eredményeit 2018-ban és 2022-ben, különös tekintettel arra, hogy mennyire csökkent a szavazatkülönbség a Fidesz-KDNP és az Egységben Magyarországért pártjai között 2018 óta; illetve, hogy ez a hatás erősebb volt-e a lakótelepeken, mint a lakótelepeknek otthont adó kerületekben. A vizsgált lakótelepek: Kaszásdűlő (III. kerület); Békásmegyér (III. kerület); Káposztásmegyér (IV. kerület); József Attila (IX. kerület); Újhegy (X. kerület); Kelenföld (XI. kerület); Kárpát utca (XIII. kerület); Füredi utca (XIV. kerület); Újpalota (XVI. kerület); Rákoskeresztúr (XVII. kerület); Havanna (XVIII. kerület); Csillagtelep (XXI. kerület).

EREDMÉNYEK

Az egyes lakótelepek vizsgálatával azonnal látható, hogy különböző lakótelepeken merőben eltérő erőviszonyok uralkodnak, az eredmények nem mutatnak egyértelműen egy irányba.. Megállapíthatjuk, hogy a „lakótelepek népe” nem egy homogén csoport, és a lakótelepeken élők preferenciáit elsősorban nem a lakótelepi lét befolyásolja, inkább az adott kerület, városrész sajátosságai. Ez nem újkeletű jelenség, 2018-ban is jelentős eltérések voltak az különböző lakótelepek között. Például 2018-ban a Fidesz-KDNP a listás szavazatok csupán 30 százalékát szerezte meg Káposztásmegyeren, míg Újpalotán 39 százalékot értek el. Az ellenzéki pártok 2018-ban 58 százalékot értek el Kelenföldön, míg Káposztásmegyeren a szavazatok kétharmadát megszerezték. 2022-ben, a Fidesz-KDNP általános erősödése és az ellenzéki pártok gyengülésétől függetlenül még mindig nagy különbségeket figyelhettünk meg lakótelepek között. Újhegy, Havanna, Csillagtelep: ezeken a lakótelepeken például nagyon szoros, párszáz szavazaton múló verseny alakult ki a két nagy tömb között, míg például Kaszásdűlőn, Kelenföldön vagy a Füredi utcai lakótelepen továbbra is magabiztosan nyert az ellenzék a listás szavazatok tekintetében.

Lakótelep neve	kerület	2018		2022	
		Fidesz-KDNP	Ellenzéki pártok	Fidesz-KDNP	Ellenzéki pártok
Kaszásdűlő	III.	35%	61%	38%	50%
Békásmegyér	III.	38%	59%	44%	46%
Káposztásmegyér	IV.	30%	66%	35%	50%
József Attila	IX.	36%	60%	38%	50%
Újhegy	X.	39%	58%	45%	44%
Kelenföld Vk	XI.	38%	58%	39%	51%
Kárpát utca	XIII.	31%	63%	34%	57%
Füredi utca	XIV.	36%	61%	39%	51%
Újpalota	XVI.	39%	59%	44%	46%
Rákoskeresztúr	XVII.	39%	59%	43%	47%
Havanna	XVIII.	37%	60%	45%	46%
Csillagtelep	XXI.	35%	62%	44%	45%

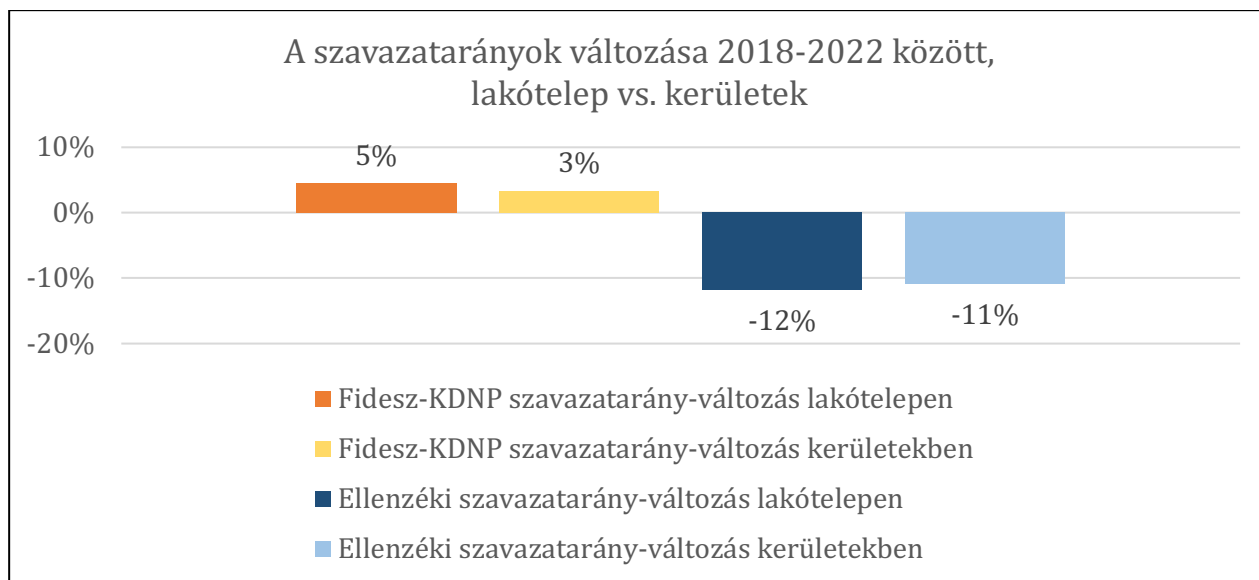
2. ábra: Választási eredmények budapesti lakótelepeken 2018-ban és 2022-ben.
A vizsgált ellenzéki pártok: DK, Momentum, Jobbik, MSZP, LMP, Párbeszéd, Együtt.

Mindez persze nem azt jelenti, hogy a lakótelepek világa semmiben sem tér el Budapest egyéb részeitől, csupán azt, hogy az egyes lakótelepek között nagyobb eltérések mutatkoznak meg, mint a lakótelepek és a kerületek között. Közös a lakótelepekben, ami a főváros egészére igaz, hogy az ellenzéki pártok gyengültek, a Fidesz-KDNP pedig erősödött 2018 óta. Emellett 2018-ban az is általánosan igaz volt a lakótelepekre, hogy erősebb az ellenzék, mint a kerületekben, és a Fidesz-KDNP gyengébb volt lakótelepeken, mint kerületekben, és ez bizonyos mértékig továbbra is igaz.

Az állítás, amit vitatunk, az az, hogy az ellenzék budapesti gyengülése mögött a lakótelepek szavazatainak elvesztése áll. Az, hogy az ellenzék elvesztette volna a lakótelepeket, összességében nem igaz, hiszen szinte minden vizsgált lakótelepen erősebb, mint a Fidesz-KDNP. A 2022-es választáson átlagosan 49 százalékos listás eredményt ért el az ellenzék a vizsgált lakótelepeken, míg a Fidesz-KDNP 41-et. A vizsgált kerületekben a Fidesz-KDNP szintén 41 százalékot ért el, tehát egyformán szerepeltek a kormánypártok a lakótelepeken és a kerületekben. Az ellenzék nem, hogy gyengébb lakótelepen, hanem átlagosan egy százalékponttal erősebb is, mint a kerületekben. Rákoskeresztúron például 3 százalékponttal erősebb az ellenzék lakótelepen, mint a kerületben. Ha tehát csak a pillanatnyi állást nézzük, azt mondanánk, hogy az ellenzék nem veszítette el a lakótelepeket, sőt, ez még mindig az ő terepük. Ennél azonban fontosabb kérdés, hogy több

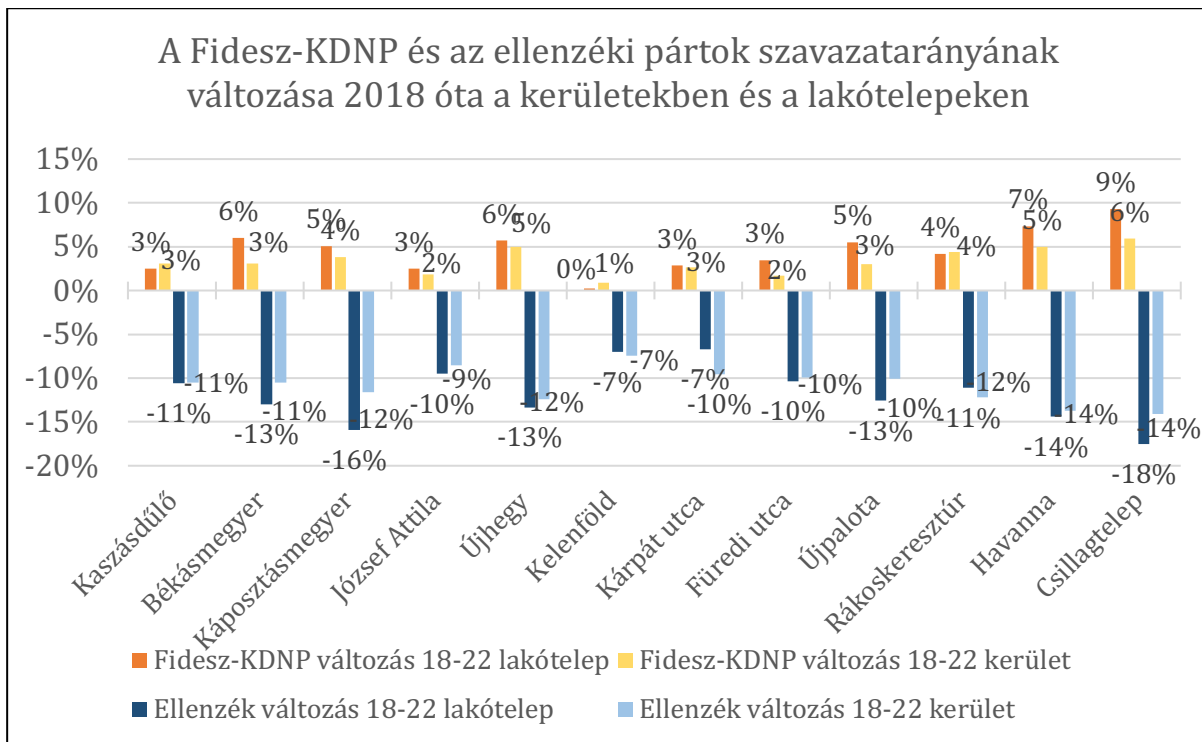
szavazatot veszett-e az ellenzék a lakótelepeken, mint Budapesten általában? Illetve többet erősödött-e a Fidesz-KDNP a lakótelepeken, mint a kerületekben?

Eddig is az ellenzék volt erősebb Budapesten, most is erősebbek, de az előnyük jelentősen lecsökkent 2018 óta. Bár a lakótelepek még mindig inkább ellenzékiek, ez nem jelenti azt, hogy a lakótelepeken nem nagyobb mértékű az ellenzéki pártok gyengülése, mint a város egyéb részein. Ha megnézzük, hogyan csökkent az ellenzék előnye 2018 óta a lakótelepeken és a kerületekben, érdekes eredményeket kapunk.

3. ábra: A szavazatarányok változása 2018 óta lakótelepeken és kerületekben

Míg a Fidesz-KDNP átlagosan 3 százalékponttal erősödött a vizsgált kerületekben, addig a lakótelepeken 5 százalékpontos az erősödésük 2018 óta. Tehát átlagosan 2 százalékponttal erősödött gyorsabban a Fidesz a lakótelepeken, mint a kerületekben. Ha megnézzük az ellenzéki pártokat, azt látjuk, hogy ők átlagosan 11 százalékponttal gyengültek a kerületekben 2018 óta, és 12 százalékponttal gyengültek a lakótelepeken, tehát 1 százalékponttal jobban gyengültek a lakótelepeken, mint a kerületekben. Csillagtelepen például 18 százalékponttal gyengült az ellenzék a lakótelepen, de csak 14 százalékponttal a kerületben. Az újjalotai lakótelepen 18 százalékpontot faragott le a hátrányából a Fidesz-KDNP az ellenzéki pártokkal szemben 2018 óta, míg a lakótelepnek otthont adó XVI. kerületben mindössze 13 százalékponttal került közelebb a Fidesz-KDNP szavazataránya az ellenzékhez. Ha ez a trend folytatódna, akkor a Fidesz előbb venné át a vezetést a lakótelepeken, mint Budapest egyéb városrészein, ahogyan ez egyébként meg is történt például Kőbányán, az Újhegyi lakótelepen, ahol 20 százalékponttal csökkent a Fidesz-KDNP hátránya, és jelenleg 1 százalékponttal vezet a lakótelepen, míg a kerületben nem.

4. ábra: A Fidesz-KDNP és az ellenzéki pártok szavazatarányának változása 2018 óta a kerületekben és a lakótelepeken

Van tehát lakótelep-hatás, azaz a lakótelepen élők körében nagyobb ütemben csökken a Fidesz-KDNP és az ellenzéki pártok közötti szavazatkülönbség, mint Budapest nem-lakótelepi részein. Az olló a Fidesz-KDNP és az ellenzéki pártok között zárul a főváros egészében, és a fővárosi átlagtól valamivel nagyobb mértékben igaz ez a lakótelepekre. Az viszont nem igaz, hogy az ellenzék már elvesztette volna a lakótelepen élő szavazókat, ahogy az sem, hogy a „lakótelepek népe” egy homogén csoport volna, és ez a lakótelep-hatás kifejezetten enyhe, olyan enyhe, hogy az országos trendek árnyékában szinte elenyészik.

Erősebb tehát lakótelepeken a Fidesz térnyerése, mint Budapesten általában, azonban egyáltalán nem sokkal, és a lakótelepek eddig nem fordultak át, nem lettek „fideszesek”. Arra sincs semmilyen bizonyíték, hogy a Fidesz-KDNP erősödése és az ellenzék gyengülése Budapesten végtelenbe mutató egyenesek volnának, könnyen lehet, hogy ezek a trendek nem folytatódnak.

Azt is érdemes megemlíteni, hogy a lakótelepek politikai csataterain nem csak két fél küzd egymással, hiszen például a Mi Hazánk is egy százalékponttal erősebb lakótelepen (5%) mint Budapest egyéb részein (4%), és nem ez az első alkalom, hogy egy szélsőjobboldali párt megtalálja saját szavazókörét a fővárosban (lásd: MIÉP, bár a két párt szavazótábora merőben különböző választói csoportból származott a fővároson belül). Az biztos, hogy bár Budapest hagyományosan ellenzéki fellegvár, a budapestiek sem egy egységes ellenzéki massa, és a fővároson belül nem egyenlő módon oszlanak el az ellenzéki szavazók. Máshogy szavaznak a fővárosiak a belső pesti kerületekben, a budai hegyekben, a lakótelepek világában, és mint láthattuk, a lakótelepeken belül is jelentős különbségek figyelhetők meg a pártpreferenciák között. Legközelebb a 2024-es önkormányzati választáson kaphatunk pontosabb képet arról, hol húzódnak meg a fővároson belül ezek a politikai törésvonalak, az egyértelmű, hogy a lakótelepeken élők szavazataiért komoly harc fog folyni az önkormányzati választási kampány során.